Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телеф.: BErgen 4-0237, 4-0807
Телеф. УНО: BErgen 4-1016

РІК LX. Ч. 29. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 5-го ЛЮТОГО, 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 29. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, FEBRUARY 5, 1952. VOL. LX.

ПОМЕР ГАРОЛД ІКЕС

Вашингтон. — Колишній секретар внутрішніх справ за часів президента Френклін Д. Рузвелта, Гаролд Л. Ікес, помер у шпиталі у віці 77 літ, після довгої недуги артретизму. Він відзначався тим, що довший час був секретарем внутрішніх справ, бо аж 13 років, від 1933 до 1946, — сповняючи одночасно й різні побічні, але важливі урядові обов'язки. Він між ін., був адміністратором Прилюдних Робіт, (W.P.A.), коли то мільйони безробітних діставали працю при спеціяльно урядом плянованих підприємствах. — Під час другої світової війни був адміністратором нафти при її розділюванні на воєнні й цивільні потреби. Він був знаний з своєї чесности і деколи попадав у спір з верховними урядовцями, між ін., і з президентом Труманом, що звільнив його від служби в своєму кабінеті в 1946 р. Труман сказав про Ікеса, що він довів до кінця систему Нового Розподілу („Ню Діл"), що після неї наступив Труманів „Справедливий Розподіл". Не зважаючи на свої непорозуміння з Ікесом, през. Труман оголосив посмертний комунікат про Ікеса, в якому написав, що: „Ікес відзначився як адміністратор... Був простолінійний і неустрашимий, завжди вірний публічним інтересам у сповнюванні тих великих завдань, що йому повірено... Водночас це був правдивий патріот і громадянин. Його смерть залишає прогалину в нашому національному житті, що її не легко заповнити". Про суворе особисте життя — „Чесного Ікеса", як його називали навіть противники, — кружляли різнородні оповідання, між. ін. про його харчування за 15 ц., денно за студенських часів, про його впертість при обороні ощадности в урядових видатках аж до смішности, про його спори з іншими урядовцями і т. п. — Він народився на фармі свого діда коло Голідейсбурґ, в повіті Блер, в стейті Пенсилвенія, в 1874 році з німецько-шотляндських батьків. У віці 16 років переїхав до Шікаґо, де самостійною працею покінчив школи і віддався прилюдному життю.

Почався суд проти нового комуністичного проводу

Лос Анджелес, у Каліфорнії. — Новий діючий голова Комуністичної партії, Вілйем Шнайдерман, разом з чотирнадцятьма урядовцями стейтового партійного проводу — станули в п'ятницю 1. лютого перед окружним федеральним судом під закидом змови й навчання, як насиллям дійти до захоплення влади в Злучених Державах. — Розправою проводить федеральний суддя Вилієм К. Метіс, який передбачує, що вона потриває два місяці. До оборони зголосилися три адвокати з Лос Анджелес і два з Сан Франсіско. Лаву присяжних суддів вибрано впродовж п'ять годин, бо суддя згодився на поставлення кандидатам на присяжних суддів тільки по 25 питань — замість по 305, як цього вимагала оборона. Прокурор твердить, що Шнайдерман перебрав провід Комуністичної партії Америки на місце комуністичного Політбюра в Ню Йорку, що його членів засуджено в Ню Йорку в жовтні 1949 р., на кару тюрми по п'ять років. Їх судили дев'ять місяців на підставі Акту Смита, що забороняє змову та навчання способів, як скинути уряд Злучених Держав. Верховний Суд Злучених Держав відмовився відновити розправу над членами Політбюра і тому присуд суду першої інстанції залишився правосильним. Це дало підставу урядові до нових обвинувачень. Шнайдерман це натуралізований громадянин ЗДА, а два інші підсудні, родом з Польщі, не мають американського громадянства. Шнайдерман відмовився від адвокатської оборони, заявляючи, що буде обороняти себе сам.

Доллес про „поразку" Совєтів

Шікаґо. — Амбасадор до спеціяльних доручень, Джан Фостер Доллес, промовляючи на красвій презвитеріянській конвенції, заявив, що Совєтський Союз потерпів „найбільшу поразку" в історії післявоєнних конференцій, коли моральний закон пристосовано до технічної зручности при ухвалюванні мирового договору з Японією. Доллес пригадав, як на конференції в Сан Франсіско один делеґат по одним висловлювали почування, оперті на моральнім праві, якого совєтський комунізм не признає. Під впливом такого удару совєтські делеґати майже „скорчилися" на очах. Вони, що бундючно приїхали на конференцію як розбивачі договору, зникли з сцени майже незамітно. Спочатку вони вимагали необмеженого часу на виголошування промов, а при кінці вони не хотіли навіть використати часу, що їм призначено на промови. Це був збірний удар, якому Совєти не мали відваги противитися — твердив Доллес. Потім додав такі коментарі: Моральний закон не діє автоматично, ані самий собою не заводить ладу ні добробуту в людських справах. В цій справі моральний закон діє так, як фізичне право. Водопади самі собою ще не витворюють електричної сили. „Ніколи в історії не далася відчути недостача великої заповіди братньої любови так, як її відчувається тепер", додав амбасадор.

ВИДВИГАЮТЬ ЗАКИД КОМУНІЗМУ ПРОТИ НЮБОЛДА МОРІСА

Вашинґтон. — Конґресмен Чарлз Е. Поттер, республіканець з Мишиген, видвигнув закид комунізму проти Нюболда Моріса. Портер це член конґресової комісії неамериканських діянь. Він твердить, що Моріс вислуґувався комуністам при орґанізуванні різнородних „фронтів" для баламучення публічної опінії.

Республіканець Нюболд Моріс з Ню Йорку дістав від президента Трумана призначення перевести довго обговорювану чистку уряду із злочинців. Він не буде самостійним в такім значенні, як мав бути нюйоркський суддя Тамес Ф. Морфі, що відмовився від цієї праці, тільки буде помічником ґенерального прокурора Дж. Гаверда МекҐрета. Він розпічне свою працю від провірки департаменту справедливости, не зважаючи на те, що правнича комісія Палати Репрезентантів ухвалила перевести свою провірку департаменту. Моріс — це колишній голова міської ради в Ню Йорку, що двічі перепав при виборі на посадника міста. Він називає себе „республіканцем типу Авраама Лінколна" і обіцює „сповняти свої обов'язки як безпартійний", бо він завжди „поборював систему добичі в уряді". Він теж заявив, що його роля — це роля слідчого, а не обвинувача. — Тому безсторонні спостерігачі думають, що він буде змагати до заведення реформ у системі федерального уряду, а не карати злочинців.

НЕВЖЕ Ж СПОКУТУЄ СВОЇ ГРІХИ?

Мартин Борман, колишній заступник Гітлера, засуджений позаочно на кару смерти Міжнародним Військовим Трибуналом в 1946 році, мав би тепер бути монахом та перебувати в манастирі св. Антонія в Римі, — згідно з революційними твердженнями колишнього провідника нео-націстичної партії, Еберґардта Штерна. Штерн, що тепер перебуває в Берліні, заявив, що він не тільки розмовляв з Борманом, що тепер має ім'я „брата Мартіні", але теж зробив з нього цей фотознімок. Борман, згідно з твердженням Штерна, втік після капітуляції Німеччини до Еспанії і від 18 місяців перебуває в Італії та сам мав потвердити свою ідентичність.

СЕНАТОР СМИТ ВЖЕ ПОГОДИВСЯ ВИСТУПИТИ НА МАНІФЕСТАЦІЇ В НЮАРКУ

Нюарк. — Сенатор Александер Смит, відомий приятель українців та їхніх змагань, прийняв запрошення Українського Центрального Комітету та поставив на перше місце свого порядку дня свій виступ на великій українській маніфестації проти комуно-російського імперіялізму, яка відбудеться в Моск Театрі в неділю, дня 30-го березня — повідомив минулої неділі громадські наради в цій справі голова Комітету, п. Мирон Леськів. Адв. Іван Романишин, головний радний Українського Народного Союзу, обраний на провідника самої маніфестації, — поінформував збори про заходи, щоб на цій маніфестації виступив теж губернадор стейту Ню Джерзі, Алфред Дрискол, та інші видатні американські представники, включно з посадником міста Нюарку. З українських промовців виступлять. проф. Лев Добрянський, — голова УКК, д-р Л. Мишуга та ред. В. Душник, що вже дали свою згоду, як теж збори одобрили пропозицію, щоб дати слово представникам УНРади і Воюючої України. Крім полагодження низки інших формальностей, на зборах доповнено Маніфестаційний Комітет та обрано окрему пропагандивну комісію, до якої увійшли: технічний керівник Друкарні „Свободи" п. Софрон Федів, та пп. Данило Слободян з Елизабет і В. Данько з Бейону. Збори окремо підкреслили потребу контакту з сусідніми громадами, щоб зорганізувати їх до участи в цій важливій політичній імпрезі.

Ще одна успішна імпреза балетної школи В. Переяславець

Нюарк. — Після кількох успішних імпрез Балетної Школи під керівництвом прімабалерини Валентини Переяславець в Ню Йорку, минулої неділі дала свій перший самостійний попис теж керована нею Балетна Школа в Нюарку. Імпреза відбулася майже при заповненій залі Української Централі і в її програмі були оригінальні клясичні, характерні, ґротескові і народні танки у виконанні двох десятків малих артисток і артистів, учнів Балетної Школи. Окрему увагу звертали виступи Остапа і Василя Тершаківців та Лади Гординської. Програмою проводив адміністратор Школи, п. Юрій Гарасим. На фортепіяні грала п-ні Т. Шаповал.

Артистка Кирстен Флаґстад залишає Метрополитен Оперу

Ню Йорк. — Концерт головної сопранової співачки Метрополитен Опери, — Кирстен Флаґстад, в Карнеґі Гол в п'ятницю 1. лютого дав їй нагоду заповісти публіці, що це її прощальний концерт, бо вона залишає сцену ще в теперішньому сезоні. Коли після однієї точки її програми вона виявила свій намір, посипалися з сиджень заперечення: — „Але ж ні!" Тоді вона пригадала, що її дебют в Метрополитен Опері відбувся сімнадцять років тому, а останнього року вона попередила загал, що залишає оперу.

СОВЄТСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК В ОН ТВЕРДИТЬ, ЩО СВІТОВА ВІЙНА „ВЖЕ ПОЧАЛАСЯ"

Париж. — Політичний і Економічний Комітети Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй відкинули минулої суботи на спільній сесії совєтське домагання, щоб Генеральна Асамблея вже тепер розглянула проблеми політичного замирення в Кореї, приймаючи західні рекомендації, щоб дебати на цю тему відложити аж до часу, коли буде підписане військове перемир'я. Рішення винесено величезною більшістю голосів. Совєтський представник в Політичному Комітеті, Яків А. Малік, намагався в останній хвилині добитися зміни того рішення, залякуючи представників інших народів, що „англо-американський блок" не тільки приготовляє третю світову війну, але що „ця світова війна вже почалася". Він повторюючи відомі вже совєтські пропагандивні наклепи на Злучені Держави та їх аліянтів, твердив, що „ця коаліція трьох західних колонізаторських держав почала війну проти Кореї, Китаю, Маляї, Єгипту, Тунісу і Марокко та проти інших народів Азії і Африки, які борються за незалежність і волю". У відповідь на ці пропагандивні твердження Маліка, дослівно всі представники вільних народів, за виїмком п'ятьох совєтських голосів, голосували проти совєтських домагань, підтримуючи західні рекомендації.

1,000 осіб на просфорі „Думки" в Ню Йорку

Ню Йорк. — Минулої суботи Український Хор Думка встановив новий рекорд своєї популярности, зібравши на свою традиційну вже „Просфору" коло 1,000 осіб. Просфора відбулася в двох залях Манґеттен Пляза та складалася з двох, чи радше трьох частин: концерту, просфори та балю. Першу частину програми започаткував Хор, на відповідно прибраній сцені, традиційною колядою „Бог Предвічний". Палке привітання та рівночасно подяку громадянству за його щире відношення до Хору виголосив диригент „Думки", мґр. Л. Крушельницький, підкреслюючи значення української пісні не тільки для популяризації українського творчого генія, але й для збереження українських душ, порозкидуваних важкою долею по всіх бездоріжжях світу. В дальшому Хор відспівав колядки „Добрий вечір тобі", „Не плач Рахиле", „Нова радість стала" та „Ой, видить Бог". Колядки були переплітані відповідними рецитаціями у виконанні Й. Гірняка, п-ні Л. Крушельницької, п-ні Погребінської та пп. Змія і Лисяка. Властива просфора та спільна трапеза відбулися в іншій залі, при численних, святочно застелених столах. Посвячення просфори довершив о. В. Ваврик, ЧСВВ, виголосивши при цьому палку патріотичну промову. Прекрасна атмосфера, святкові одяги та жива гутірка характеризували цю видатну громадсько-товариську імпрезу, що продовжувалася опісля танцями.

Доповіді про Гоголя і Драгоманова

Чергова наукова конференція УВАН, яка відбулася минулої неділі в Аделфія Гол у Ню Йорку, була присвячена сотій річниці смерти Миколи Гоголя. На конференцію, якою проводив проф. Ветухів, прибуло понад сто осіб. Проф. Л. Стілмен з Коломбійського університету, який виголосив першу доповідь, підкреслив на початку, що Гоголь збирався їхати до Америки. Це йому не вдалось, проте дух творчості та персонажі творів цього „бездомного мандрівника" з часу, як покинув Україну, маючи всього 18 років, переплили океан і дістались до Америки. Проф. Стілмен тої думки, що твори Гоголя прийняті наскрізь українським духом, ритмом і мельодійністю. Його творчість виходить зі скарбів української традиції. Про саму Росію Гоголь знав дуже мало. Проф. В. Дорошенко виголосив одногодинну доповідь. Головне з його думок передано в його сьогоднішній статті про Гоголя. Проф. Д. Чижевський зазначив, що досі писали про Гоголя більш публіцистично, а не історично-науково. Політичне питання не було в Гоголя центральним. Він типовий представник своїх батьків. Російської мови не знав і ніколи її не навчився. Його творчість належить до української в російській літературі. Це письменник візіонер-фантаст, а не реаліст і політичний мислитель.

В минулу суботу в домівці НТШ відбулася доповідь д-ра Івана Рудницького - Лисяка, що старався схопити розкинені в різних працях Драгоманова політичні та соціологічні думки в одну систему, спиняючися при кінці над проблемою самостійности та федералізму в писаннях цього вченого. Доповідь доповнював син Покійного проф. Світозор Драгоманів, після чого відбулася гаряча дискусія.

Священик-скиталець потовчений автом

Велі Фордж, Па. — У неділю, 13 січня в год. 10 вночі, коли протосрей о. Константин Даниленко - Данилевський з своєю дружиною переходили вулицею біля банку в сусідній місцевості Вейн, несподівано з-за рогу вулиці вискочило авто і з повною силою вдарило в груди протосрея. Обоє миттю були викинені на брук, звідки їх в непритомному стані забрано до місцевого шпиталю „Брин Мавр". Там вони прийшли до свідомости, а після точних лікарських оглядин виявилися контузії організму і вони досі переживають кризу в шпиталі.

ЧЕРВОНІ ЗЛАГІДНИЛИ СВОЄ СТАНОВИЩЕ НА ПЕРЕГОВОРАХ В КОРЕЇ

Токіо. — Комуністичні представники на переговорах в Панмунджом в справі перемир'я в Кореї злагіднили вчора своє дотеперішнє становище, приймаючи аліянтську пропозицію відносно негайного обговорення останніх точок на порядку нарад та роблячи зі свого боку деякі концесії в спірних справах. Вони видвигнули запропонувати деякі нові умови щодо звільнення та виміни полонених, які перед звільненням мали б приректи, що вони вже ніколи не братимуть участи у війні. Рівночасно червоні представники відкликали видвигнені ними раніше претенсії до п'ятьох островів, положених на Жовтому морі на південь від 38-мої паралелі. Таке становище комуністів оцінюється в аліянтських колах як „значний проґрес" в переговорах, але рівночасно натякається, що комуністична пропозиція відносно полонених буде відкинена, бо вона все ще домагається виміни і репатріяції всіх полонених, без уваги на те, чи вони собі того бажають. Не заторкнено теж головної спірної проблеми в дотеперішніх нарадах, а саме, справи комуністичного домагання необмеженого права на будову нових аеродромів на території Північної Кореї під час перемир'я, що досі було головною причиною „мертвої точки" в переговорах. Голова комуністичної делеґації запропонував рівночасно аліянтським представникам, щоб в найближчу середу відбулася пленарна сесія обох делеґацій, яка устійнила б спірні проблеми „принципово" та передала опісля їх точне розроблення поодиноким підкомітетам. Аліянти, признаючи „проґрес" в нових комуністичних рекомендаціях, ставляться до них з відповідною резервою, добачуючи в них всілякі „другі пляни". Наприклад, комуністичну пропозицію щодо звільнення всіх полонених та їхнього приречення, що вони вже ніколи не братимуть участи у війні, інтерпретується як звичайну хитрість, метою якої є вплинути на китайців в аліянтському полоні, щоб вони не відмовлялися від репатріяції з страху, що їх знову можуть післати на фронт.

Інтенсивна акція авіяції в Кореї

Сеул. — Тоді, коли воєнні діяння на сухопутніх фронтах в Кореї все ще обмежуються тільки до патрульних акцій та до припадкових перестрілок, в останніх днях знову сильно оживилася акція авіяції. Сильні з'єднання американських бомбардувальників виконали низку важких атак на комуністичні бази, знищуючи військові магазини, демолюючи військові споруди та перериваючи комунікаційні получення. В кількох випадках приходило до коротких повітряних боїв між супровідними аліянтськими боєвими літаками та комуністичними турболітаками, загальну кількість яких над територією Північної Кореї під час вчорашнього дня обраховується на 170. Два вобожі літаки були пошкоджені. Всі аліянські літаки повернулись на свої бази.

Господарська комісія О. Н. виявляє совєтську підготовку до війни

Женева, Швайцарія. — Господарська Комісія Об'єднаних Націй для Европи проголосила звіт своїх дослідів, який цілком заперечує всі миролюбні твердження совєтських представників та виявляє недвозначно найбільш інтенсивну совєтську підготовку до війни. Із звіту виходить, що в минулому році Совєти використали для воєнної продукції дві третини свої ресурсів більше, ніж для всього свого господарства в 1937 році. В кожному з останніх кількох років совєтська продукція зброї є більша, ніж в 1940 році, коли совєтська воєнна підготовка була на найвищому рівні. В звіті не робиться жодних висновків, але з нього виходить недвозначно, що ціла совєтська економія переставлена на воєнну продукцію і працює для неї повною парою.

Ген. Айзенгавер перестерігає перед „кризою"

Париж. — Ген. Двайт Д. Айзенгавер, головний командант аліянтських збройних сил в Европі, перестерігав минулої суботи перед „кризою, яка наближається в боротьбі між тими, що обстоюють диктатури і тими, що бажають волі". Промовляючи до понад 1,000 старшин і вояків, що репрезентували командовані ним збройні сили шістьох країн, аліянтський головний командант твердив, що в кожній кризі поодинокі особи мають велику нагоду допомогти світові звернути його зусилля в такому напрямку, який веде до „щастя людськгоо роду, або щонайменше рятує його від нещастя, злиднів і руїни". Ген. Айзенгавер говорив з нагоди перегляду перших вибраних і злучених відділів амириканських, британських, французьких, канадійських, бельгійських і голандських вояків, з яких має складатися центрально-европейська оборонна сила.

СААРЩИНА—ПЕРША „ЕВРОПЕЙСЬКА КРАЇНА"

Бонн, Німеччина. — Йоганес Гоффман, голова Національної Асамблеї Саарщини, вважає, що ця провінція готова стати „першою европейською країною" в теперішніх змаганнях до европейської федерації. До цеї малої, але багатої промислової провінції, мають претенсії німці і французи і деякі політики не бачать можливостей жодної іншої розв'язки для цього спору, як тільки перетворити Саарщину в „дистрикт Коломбії" Европейської Унії. Дистрикт Коломбія в ЗДА, в якому положена столиця країни, Вашинґтон, як відомо, не належить до жодного стейту і становить окрему адміністраційну одиницю, залежну від Конґресу. Тим часом, німецькі соціялісти використовують „французький апетит" на Саарщину за головний арґумент в своїй кампанії проти ремілітаризації Німеччини та проти її участи в спільній европейській обороні. Інший представник Саарщини, Еміль Штравс, що має бути дипломатичним представником Саарщини в Парижі, викликав нове обурення серед німців, заявляючи, що Саарщина бажає собі політичної незалежности однаково, як від Франції, так і Німеччини. Дискусія та французько-німецькі протиборічності в справі Саарщини стали тепер першою проблемою европейської політики, з уваги на їх зв'язок з організацією европейської оборони.

НА ЕКРАНІ ПОДІЙ

● Американська офіціяльна політика, включно з „Голосом Америки", вперто не забирає становища до справи поневолених Совєтами народів, щоб „не дразнити Сталіна". Тим часом Москва не тільки пустила в рух величезну машину, щоб використати для своїх імперіялістичних цілей національні аспірації і націоналістичні рухи в більшій або меншій мірі зв'язаних із Заходом народів на азійському і африканському континентах, але вже починає добиратися і до самої Америки. „Ди Аляска Дейлі Емпайр" з 24-го січня подає таку вістку з Вашинґтону, цитуючи аґентство „Асошіейтед Пресс": „Керівник змагання за признання прав стейту для Аляски твердить, що російські радіостанції на Сибірі безперервно передають на Аляску пропаганду проти стейтовости, постійно повторюючи в англійській мові та в тубильчих діялектах, що „ми ще вернемося". Роберт Етвуд, видавець анчореджського „Таймсу" та голова спеціяльного комітету для стейтовости Аляски, створеного територіяльною леґіслятурою, відбув наради з палатними і сенатовими лідерами та Е. Л. Барлеттом, територіяльним представником Аляски. Він заявив, що російські радіопрограми для Аляски передаються впродовж 24 години денно і майже неможливо їх позбутися. В цих програмах постійно повторюються, що Аляска була продана Америці нелеґально безскрупульним царем, та що Росія рішена відібрати її назад. Ми переконані, що совєтські аґенти вздовж побережжя та на деяких островах між Аляскою і Сибіром. Кожному, хто їх слухає, вони заявляють, що Аляска ніколи не повинна увійти в склад американської Унії, бо Америка дістала її від Росії нелеґальним способом і вона повинна назад повернутися до Росії.

● Орган совєтської фльоти „Красний Флот" твердить, що осадка на мілині на американських водах двох американських лінійників, „Мізурі" і „Висконсин", в 1950 році виявляє „некомпетентність і неспроможність" американської фльоти. В газеті рівночасно подано повних три колонки фотографій з цеї пригоди американських кораблів.

● Американське командування в Західній Німеччині повідомило, що досі вже зголосилися до американської армії 4,500 не-німців. Зголошення приймається на підставі ухваленого минулого року в Конґресі окремого закону про прийняття обмеженої кількости чужинців до американських збройних сил в Европі. В повідомленні не названо національностей зголошених.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПЕРЕДУМОВА ПЕРЕМОГИ

Останні події на Близькому Сході, зокрема в Ірані та Єгипті, викликали повінь коментарів в міжнародній пресі. З цих коментарів, як і з самих подій, виразно пробиваються три головні фактори в цьому близько-східному конфлікті, а саме: національні аспірації близько-східних народів, оборонні та інші інтереси Заходу і совєтські імперіялістичні інтриги. Короткий перегляд цих трьох факторів допоможе зрозуміти та оцінити не тільки події на Близькому Сході, але й суть теперішньої політичної кризи в світі.

Вихідним пунктом і ключем для оцінки кожної ситуації і в кожній частині світу треба вважати сьогодні комуністичну загрозу. Без уваги на те, що діється на терені Об'єднаних Націй чи на будь-якому іншому форумі і в будь-якій іншій ділянці міжнародного життя, суспільної, ідейної, соціяльної, політичної, культурної і господарської прірви між Заходом і Сходом не пощастить засипати жодним договором ані жодним порозумінням, бо воно неможливе і виключне. Раніше або пізніше мусить прийти до „останнього бою" в цьому тотальному зударі між тими двома концепціями і світами, який вже сьогодні є в повному розгарі. До цього свідомо змагають володарі в Кремлі і з цього без сумніву здають собі справу відповідальні мужі Заходу.

Близький Схід є одним з головних пляцдармів цього зудару. Геополітичне і стратегічне положення цього простору та його природні ресурси не перший раз грають головну ролю в світовій історії. Єгипетський Суез, іранська нафта, турецькі Дарданели це тільки найголовніші об'єкти спору і від контролі над ними може залежати вислід неминучого „останнього бою". Сьогодні контроля ще в західних руках, але Москва цілком певно нічого не занедбує ані не вибирає в засобах, щоб цю контролю, якщо вже не вихопити з рук Заходу, то бодай послабити її.

Тут, власне, входять в гру національні аспірації народів того простору. Свого часу ми були свідками, як Москва „розпиналася" в обороні індонезького націоналізму. Та сама Москва, що розпеченим залізом винищує навіть найменший прояв націоналізму серед поневолених нею народів, виступає головним речником і „оборонцем" націоналізмів там, де вони можуть принести користь її імперіялістичним інтересам. Не треба окремих доказів на твердження, що Москва докладає всіх зусиль для використання націоналізмів теж на Близькому Сході.

Західні демократії досі не потрапили знайти практичної розв'язки для такої ситуації. Вони дозволили Москві вхопити ініціятиву і тепер натрапляють на щораз нові і щораз більші труднощі. Британський міністер закордонних справ Іден признав потребу задовольнити „національні аспірації" Єгипту щойно тоді, коли впали стріли і пролилася кров. Подібне було в Індії і те саме повторюється у французькому Тунісі. Москва, своїми інтриґами в Азії і Африці, грає ролю злодія, що кричить „лови злодія". Аліянти, замість того, щоб проблему національних аспірацій використати в боротьбі проти Москви, віддали цей наймогутніший „калібер" в міжнародних справах, в її руки і приймають удар за ударом.

Америка в цьому відношенні терпить на заскорузлості своїх союзників, головно Британії і Франції. З американського боку відзивається багато тверезих голосів і не бракує теж практичної акції, що проявляється головно в американському посередництві. Проте, ситуація вимагала б далеко більшої рішучости і ясности теж з американського боку.

Немає сумніву, що теперішні уряди Ірану і Єгипту могли загнатися в практичному поступуванні для здійснення своїх національних аспірацій, якщо брати до уваги теперішнє міжнародне положення. Правда, Іран без сумніву має право розпоряджати своєю нафтою по своїй волі і вподобі, як і Єгиптові ніхто не може заперечити його права до Суезу. Проте, радикальна акція, яку вони в цих справах повели, могла б легко закінчитися для них суцільною катастрофою та потягнути за собою катастрофу світу. Отже, можна б мати претенсії до тактики та поступування єгипетського чи іранського народів, але не можна квестіонувати самих їхніх аспірацій. Західні аліянти зробили б велику, якщо не рішальну, прислугу справі перемоги вільного світу, якщоб не обороняли історичних пережитків та не йшли в хвості подій, але ясно і недвозначно та в теорії і практиці визнали власне національні аспірації всіх народів без виїмку, і зокрема тих, що за залізною заслоною, за головну передумову тривкого миру в світі, що може базуватись тільки на справедливості, рівних правах і волі для всіх народів і всіх людей.

Нерозв'язана еміграційна проблема

Берлінський кореспондент Ню Йорк Таймс-у описує критичне положення втікачів у Західному Берліні, число яких постійно збільшується. Таких втікачів має там бути до 200,000. Між ними є втікачі не тільки з Східної Німеччини, але також з Чехословаччини, Польщі й т. д.

Де їх примістити, хто має ними зайнятись, коли ІРО припинило свою діяльність, коли нема виглядів на еміґрацію до чужих країн?

Ще не разв'язано якслід проблеми з переміщеними особами (Ді Пі), а тут виявляється, що крім поважного числа залишенців, що не зможуть виеміґрувати з Німеччини до заморських країн, треба захисту для нових втікачів з-під Совєтів, чи тих країн, які опинились в їхній сфері впливів.

Над тою проблемою дебатують і в Америці. Піднімаються щораз сильніші голоси, щоб допустити до Злучених Держав більше число европейських втікачів, признаючи для них окрему квоту та збільшуючи одночасно ще й цю річну еміґрантську квоту, яка визначена законом.

Еміґраційну справу порушено теж на третій річній конференції Американського Відділу ЮНЕСКО (Виховна, Наукова і Культурна Організація Об'єднаних Націй), яка відбулась в Гонтер Каледж в Ню Йорку. Яка це велика і складна проблема, говорив доповідач Гері Н. Розенфелд (член ДП — Комісії Злучених Держав), пізнати хоча б по тім, що вона обіймала тому кілька років 60 мільйонів людей, які були переміщеними особами, або такими, що їх треба було б з економічних причин переселити до інших країн. З 12 найважніших проблем у Раді Безпеки Об'єднаних Націй, які відносилися до міжнародного миру і забезпеки, тільки три не мали до діла з втікачами, заявив Розенфелд. З Европи, говорив він далі, мусить виеміґрувати впродовж найближчих п'ять років п'ять мільйонів людей, які треба розмістити по різних країнах. Злучені Держави повинні б прийняти з тої суми від 100 до 200 тисяч еміґрантів річно поза квотою, яка тепер виносить 154,000.

Окрему увагу присвячено ще на тих нарадах політичній еміґрації.

Справа ця буде обговорювана незабаром у Конгресі в зв'язку з запропонованим Сенатською правничою комісією проєктом ревізії дотеперішнього еміґраційного закону, який вправді передбачує усунення різних расових дискримінацій, головно у відношенні до азійських народів, та заявляється за деякі інші еміґраційні полегші, але не згадує про збільшення іміґрації. Отже буде нагода обговорити цілу еміґраційну проблему в такий спосіб, як це зреферував Г. Н. Розенфельд і як частину „мирової програми" Злучених Держав.

Вол. Дорошенко.

„Він наш — він не їх"

(У сторіччя смерти М. Гоголя).

Проблема Гоголя, що знову стає у нас на порядок дня в зв'язку з сторіччям його смерти, це не тільки проблема його самого, а проблема всіх тих наших культурних сил, що змушені були, з браку власної державности, працювати на чужому полі і в чужій шаті. Не лиш російській, але й польській, німецькій, мадярській чи румунській. Чи маємо їх зрікатися, викидати з нашого культурного процесу. Чи може, навпаки, мусимо всіх їх ревіндикувати, як своє національне добро. Чи маємо зрікатися малярів (Боровиковського, Левицького, Ріпина, Коссаків, Мункачого й цілої низки інших), скульпторів (Мартоса й тов.), композиторів (Бортнянського й ін.), безліч співаків, ще більшої кількости вчених — не тільки українознавців, але й математиків (Остроградський, Єрмаков та ін.), мінералогів (Вол. Вернадський), ботаніків, техніків, лікарів (Пирогів), педагогів (Ушицький), філософів (Юркевич, Лесевич), клясичних фільологів (Міщенко) і т. д., і т. д. Адже ж то сини нашого народу, які за інших обставин працювали б в українських установах, безпосередньо для України. Багато з них були свідомими українцями і навіть гірко жалували, що доводилося їм працювати не на українському ґрунті (Вол. Лесевич). Не один із них, що їх не тільки москалі, але й ми самі вважали за діячів російських, заявляли — ні, я українець, от хоча б Ріпин. І коли ми не зрікаємося й не виклинаємо діячів XVI. - XVIII. вв., що писали польською мовою, навіть діячів Мазепиного часу (Орлик писав свій щоденник польською мовою), то пощо нам зрікатися поетів і белетристів, що вважали себе українцями, писали по-російськи, або по польськи? Хіба „Украинские Мелодии" Миколи Маркевича, автора великої історії „Малороссии", або російські повісті й поезії Євгена Гребінки й Шевченка і т. д. аж до Гр. Мачтеті („Біла панна"), не належать більше до української ніж до російської літератури? Інша річ, як автор українець не хоче мати нічого спільного з своєю батьківщиною, то тоді нема ради, мусимо його зректися, от як напр., Короленка. Він родом наполовину українець — наполовину поляк (батько — українець, мати — полька), але вважав себе росіянином, заявляючи, що „його батьківщина — російська література". Тому, хоч серед Короленкових творів є чимало на українські теми, все ж ми не маємо до нього ніяких претенсій, саме задля його байдужого становища до українства. Перебуваючи в останніх роках свого життя в Полтаві Короленко проте стояв цілком осторонь від українського громадянства, ніколи не підніс свого авторитетного голосу в обороні українського слова. Говорили, правда, що він ніби-то пробував писати по-українськи, але соромився, що це в нього не піде добре. Не те бачимо у Гоголя. Він, хоча й не друкував нічого по-українськи, проте чув себе українцем, цікавився рідною історією, побутом і фолкльором, а творчістю своєю багато причинився до розвитку української національної свідомости й велико прославив свою батьківщину Україну. Україна для Гоголя не була порожнім звуком. І тільки незнанням його біографії можна пояснити той факт, що теперішні його антагоністи закидають йому національне відступництво. Крім Гоголевих творів, які це заперечили б, маємо ще й його виразні особисті признання, розкидані в його листуванні, які не полишають ніякого сумніву, що до його української свідомости. В листах до матері й своїх приятелів: Михайла Максимовича та Йосипа Бодянського — Гоголь виявляє своє захоплення українською старовиною, побутом і піснею, тужить за Україною, говорить про свою працю над її історією, „радіє всьому, що появляється про наш край", хвалиться своєю великою збіркою українських пісень „пісні — життя моє!", то що. Так, напр. в листі до матері з 2. квітня 1830 р. пише Гоголь: „Боронь, Боже, якщо доведеться їхати в Росію. По-моєму, коли вже їхати, так тільки на Україну". В листах до М. Максимовича виразно заявляє себе українцем та протиставляє Україну Московщині. Ось послухайте: „Жаль мені, що Ви хоруєте. Киньте справді Кацапію та їдьте у Гетьманщину. Я сам думаю це зробити й на другий рік махнути звідси. Дурні ми справді, як добре розміркувати задля чого й кому ми жертвуємо всім?" (Лист з 2. липня 1833 р.). „Тепер я взявся за історію нашої єдиної бідної України. (Чи не нагадує цей вираз Шевченкові вислови? — В. Д.). Мені здається, що я напишу її, що я скажу багато того, чого передо мною не говорили"... Гоголь був свідомий оригінальности української національности та відмінности її від російської. Ще в 1832 р. він у своєму „Погляді на формування України" заявив, що коли розійшлися шляхи Русі південної й північної, коли розірвався між ними всякий зв'язок, — повстали дві окремі держави, склалися зовсім відмінні вдачі. Ще виразніше висловив Гоголь свій український патріотизм у листі до М. Максимовича з 12-го березня 1834 р. Ось що тут читаємо: „Дякую Тобі за все: за лист, за думки в ньому, за новини й інше. Уяви собі, я теж думав: Туди, туди! У Київ, у старий, прекрасний Київ! Він наш, він не їх (себто не москалів. — В. Д.) — Чи не так? Там або навкруги нього відбувалися події старовини нашої" (Лист з грудня 1833 р.) — „Що ж їдеш, чи ні? Залюбився у тій старій товстій бабі Москві, від якої, крім щей та матерщини, нічого не почуєш. Сідай у диліжан і махай!" Зда[illegible] виразніше. І що скажуть на це людці, які закидають йому національну зраду? Варто їм, що звуть Гоголя зневажливо перевертнем, пригадати, як сам він ставився до перевертнів. У своїх „Старосвітських поміщиках" (задовго до знаменитого Шевченкового „Сну", Гоголь незвичайно гостро висловився проти „нікчемних (слухайте!) малоросіян, які наповняють урядові установи, деруть останню копійку з своїх таки земляків, наводнюють Петербурґ ябедниками, наживають нарешті капітал і врочисто додають до свого прізвища, що кінчається на о, склад в". „Ні, говорить Гоголь про старих поміщиківків, які жили ще своїм давнім українським життям, — вони не були схожі на тих гидких і жалюгідних тварин (!)". Отже, як бачимо, Гоголь тут виразно виступив проти перевертнів — „Гнучкошиєнків", як їх пізніше охрестив Шевченко. І ми можемо назвати справжнім попередником Шевченка і щодо бичування гріхів наших ледащих, здеморалізованих земляків і щодо пробудження української національної свідомости. Обидва вони хоч і по різному, виконували одну й ту саму ролю, на що до речі вказав і сам Шевченко в своїм „Посланії до Гоголя", кажучи: „Ти смієшся, а я плачу, великий мій друже!" І нема чого нам гукати на Гоголя, що його твори сіяли і сіють між нами розклад, бо кажучи так, ми стаємо і проти Шевченкового „Кобзаря". Далеко правильніше оцінюють ролю Гоголя ті з московських патріотів, які закидають йому, що він своїми творами розхитав і знищив російську державу. Але чи маємо ми разом з ними вболівати з приводу цього революційного впливу творів нашого славного земляка? Хіба навпаки; Ні, ми не можемо інакше дивитися на нього, як дивився безсмертний Тарас та інші наші попередники. Шевченко глибоко цінив і шанував свого славного земляка. Він присвятив йому, згадану вже вище, чудову й глибоку поезію, де назвав його своїм „великим другом" і „братом". Саме маючи на думці смерть Андрія з рук батьків, писав Шевченко про те, що тепер, мовляв „не заріже батько сина, своєї дитини за честь, славу, за братерство, за Вкраїну", як це зробив колись Бульба. В свойому листуванні, щоденнику й повістях Шевченко раз-у-раз згадує про Гоголя та його писання, називає його „наш безсмертний Гоголь", просить вислати йому твори Гоголя, вихваляє його як сатирика, зокрема високо підносячи „Мертві душі". В листі до Репніної Шевченко пише про Гоголя так: „Перед Гоголем треба схилятися з побожністю, як перед людиною, обдарованою найглибшим розумом і найніжнішою любов'ю до людей", а далі: „наш Гоголь — правдивий знавець людського серця. Наймудріший філософ і найвеличніший поет мусять шанувати його, як чоловіколюбця". Шевченко рівночасно жалує, що йому не судилось познайомитися з Гоголем особисто. (Лист з 7 березня 1850 р.). Пишучи в 1854 р. (в десять літ по своїм Посланії до Гоголя) до Йосипа Бодянського, просить його Шевченко піти на могилу Гоголя „помолитися за його правдиву душу". Як різняться ці вислови великого Кобзаря від історичних вигуків декого з сучасних хулителів славного полтавця! Так само велико цінив Гоголя й Куліш, в першу чергу за те, що Гоголь „покликав українців до пізнання своєї національности". Наскільки глибоко цікавився Куліш Гоголем та як його дуже шанував, свідчать про це його великі і старанні праці над Гоголевим життям і листуванням, яким присвятив він багато часу і труду. А що вже говорити про полтавців. На Полтавщині Гоголь був свій, рідний письменник нарівні з іншими славними полтавцями: Грицьком Сковородою, Іваном Котляревським і Євгеном Гребінкою. Як шанували полтавці Гоголя, я переконався особисто підчас статистичного опису Полтави й повітових міст на Полтавщині, що його провадило 59 років тому. Полтавське Губерніяльне Земство, заанґажувавши до цієї праці студентів вищих шкіл. Кожному з нас приділена була певна дільниця міста, де мусіли ми оглянути й обміряти всі садиби й хати. При цих обмірах ми, повинні були зайти до кожної кімнати й хо-не-хоч, приглянутись до цілого хатнього влаштування. Мені дістався район, заселений не якимись там панами, а простими міщанами, і я мало не в кожній хаті бачив, крім портретів великого Богдана й великого Тараса, обов'язково портрети Котляревського й Гоголя. Це свідчить про великий вплив Гоголевих творів навіть на широкі народні верстви, що поза тим не зазнавали спеціяльного оброблення в українському напрямі „збоку", від якихсь сепаратистів. Тут діяв безпосередній вплив творчости великого поета й сатирика. І цього впливу зазнав неодин із Гоголевих земляків, а серед них і автор цих рядків. Уперше почув я про Гоголя, ще дуже малим хлопцем, бувши на аматорській виставі п'єси „Ніч під Різдво", переробленої М. Старицьким із Гоголевого оповідання. Тут мені запала глибоко в пам'ять фраза, що її з особливим притиском вимовив один із акторів (мій таки дядько, що влаштував цю виставу): „Україна плаче, Україна горює..." І про цю Україну оповіли мені згодом, коли я вже навчився читати, інші Гоголеві твори на українські теми. І таких, як я, що саме Гоголеві завдячуємо пробудження національної свідомости,

(Закінчення на стороні 3)

В справі „Тижневика"

„Свобода" є покищо єдиною нашою вільною трибуною на американськім континенті. Це єдиний наш часопис, що містить постійно конструктивний матеріял, а не такий, що вихвалює виключно тільки одну сторону, одну партію чи одне „середовище". Тому треба вірити, що й плянований „Тижневик" буде видаваний згідно з традицією „Свободи", що читачі, які тепер читають дискусійні статті в справі „Тижневика", не будуть розчаровані.

Маємо вже деякі українські журнали літератури й мистецтва. Хочеться вірити що „Тижневик" не появиться для конкуренції, а для виповнення прогалини, яка — не зважаючи на існування теперішніх журналів — таки існує.

Сьогодні маємо на американськім континенті українських письменників, поетів, науковців. Не треба отже побоюватись, що нема в нас мистецьких сил, що не буде кому писати до „Тижневика".

Пам'ятаємо воєнні роки, коли зв'язок з Україною був перерваний й на американськім континенті не було ні одного літературно-наукового журналу. Були це „голодні роки" для тих, що шукали духового корму. Сьогодні маємо вже дуже багато таких, що відчувають потребу появи на американськім континенті такого „Тижневика", який „Свобода" задумує видавати.

Надіємось, що „Тижневик" даватиме нам такі твори, які піддержуватимуть у нас духа, щоб ми могли щораз краще помогати боротьбі за волю України.

Бувають у нас часто дні перевтоми, а навіть і зневіри. Тоді глядимо за могутнім словом, що піддержало б нас. Таке слово повинно буди якраз у „Тижневику". Тому саме „Тижневик" мусить бути конструктивним, що будує, піднімає нас вгору.

Живемо в часі, коли відбуваються важливі події. Світ стоїть в обличчі нової катастрофи. В такому моменті треба спрямовувати увагу кожного українця до вищих цілей, тих цілей, що спільні нам усім. Це й завдання тих українських поетів і письменників, що їх твори будуть появлятись у „Тижневику".

Думаю, що наш „Тижневик буде доброю нагодою для вияву духової сили українського письменника, якщо тільки він даватиме справжній духовий корм. На те ждемо, цього очікуємо.

П. Хомлик, Канада.

В. Січинський.

УКРАЇНА І СЕРЕДЗЕМНО-МОРСЬКИЙ ПРОСТІР

3)

Ренесансове мистецтво, що було відоме в західній Україні вже в перших роках XVI. стол., прийшло до українського церковного будівництва скорше, ніж до польського, римо-католицького. Серед великої кількости італійських майстрів у Львові та інших містах західної України, найбільше походило з Венеції і Падуї, також Сієни, Феррари, Больонії, Риму і Тесинського кантону Швайцарії. Зв'язки з Римом особливо поглибилися з заведенням унії східного обряду з Римом. Унійна греко-католицька церква найбільше була поширена в XVI-XVIII стол. в західній половині України. Сама унійна боротьба є також одним з виявів ґравітації України до південної, Середземноморської культурної области.

Брак доступу до Чорного моря став основною проблемою України і всі сили нації були спрямовані для здобуття цього доступу. Лицарська організація, Запорозька Січ, на середньому Дніпрі, вже з половини XVI. стол. стала головною військовою базою цієї боротьби. Добрий знавець українського війська перш. пол. XVII. стол., Боплян, зовсім виразно пише, що українці виявляли найбільше уміння і звички на морі й при обороні фортець. Славнозвісні українські швидкі човни, так звані чайки, за Бопляном, були досить великого розміру, кожний на 60-100 вояків, озброєні гарматами і необхідним припасом. Велика кількість таких швидких і зручних для маневрування суден, зовсім успішно боролася з великими і неповоротними турецькими ґалерами, не рідко їх винищуючи і досягаючи берегів Анатолії, Болгарії і самого Стамбулу. Ця боротьба за доступ до Чорного моря особливо зміцнилася за доби від гетьм. Петра Сагайдачного до доби гетьм. І. Мазепи (1616-1709). Коли ж збільшувалася супремація Москви, то українська політика супроти татарського Криму і Туреччини змінялася в бік торговельного і військового порозуміння (Договори гетьм. Б. Хмельницького, П. Дорошенка, П. Петрика та ін.).

В добу гетьм. І. Мазепи концепція виходу в бік Чорного моря була особливо популярна. Здобуття найбільших турецьких фортець Кизикермана, Азова та інших фортець на долішньому Дніпрі, це заслуга українського війська на чолі з гетьм. І. Мазепою, хоч як московський уряд старався ці успіхи приписати собі. Коли в перших роках XVIII. стол. Московія спрямувала свою експансію на північ (Північно-шведська війна) та притягала до того і Україну, то це викликало серед українського війська і населення загальну нехіть. Україна не мала жадних інтересів на Півночі і це було одною з причин союзу з Швецією проти Москви. Тим самим Україна забезпечувала собі вільнішу руку на Півдні.

В культурній ділянці козацька доба принесла незвичайний розквіт науки, і мистецтва, знаного під назвою окремого стилю „Українського, чи козацького, барокка". Початки бароккового стилю приходять з Італії та Фляндрії, але вже з кінцем XVII. стол. переважає самостійна, оригінальна творчість на ґрунті старших традицій та народного мистецтва. (Г. „Ukrainian Quarterly, New York, No. 1.).

Були також течії, що приходили з Німеччини, але вони деякими авторами перебільшені. Коли приглянутися до топографії тих течій, то побачимо, що вони йшли головно з південних частин — Баварії, Австрії, Швайцарії, що в свою чергу тяжили до сфери південних, італійських осередків. Німецькі майстри, що працювали на Україні, це або вихованці італійських шкіл або італійських зразків. Зрештою, ця доба порівнюючи коротка, бо вже в кінці XVII. стол. переважають впливи флямандські, щоб згодом їх заступив клясицизм на основі італійського неоренесансу і французького ампіру. Кінець козацької доби, з відомими палатами козацької старшини, зокрема гетьм. К. Розумовськгоо, будовані на клясичних зразках Віньоли, Палладіо та інших ренесансових майстрів.

Славна Київська Академія, що була розсадником науки і мистецтва для цілої Східної Европи, притягала не мало молоді також з християнського Сходу і Балканів. Також розкішні київські друки розходилися до тих південних областей.

Українську боротьбу за Чорне море дуже зручно використувала Москва для своїх потреб. Російський уряд не тільки використовував українську військову силу, але і цілий економічний потенціял України. Незвичайний розвиток промисловости в Україні XVII-XVIII. стол., особливо збруярського промислу, металевих виробів, ткацтва, шкіри, дерев'яного промислу, корабельного будівництва — все це в повній мірі служило при „спільних" війнах проти Туреччини і татарського Криму. Досить вказати, що під час турецької війни 1735-39 рр. та новіших часів, майже цілий одяг для московського і українського війська, є. т. полотно і сукно, а також полотно на шатра і корабельні вітрила, постачали майже виключно українські фабричні підприємства. (В. Січинський, Нариси з історії української промисловости, Львів 1937). Коли ж спочатком XVIII. стол. Петро І. почав закладати фабричні підприємства в Московії, то головна маса майстрів привозилася з України. Також у корабельних варстатах у Петербурзі і Воронежі, поруч з голяндськими майстрами, найбільше було майстрів, вербованих серед українців.

Зручна політика гетьм. І. Мазепи (1687-1709) змагає не тільки до опанования доступу до Чорного моря, але забезпечувала собі дальший шлях на південь. Вихований на заході, він під претекстом православного єдиновірства, (що на око не перечило московським інтенціям), провадив ближчі зносини з Болгарією, Сербією, Грецією, Сирією, Єрусалимом, Антіохією, Александрією. Про це свідчить також його меценацтво в тих осередках східної християнської церкви (Іван Мазепа — людина і меценат, Филаделфія, 1950). Серед турбот І. Мазепи про розбудову українського війська, військового промислу та фортець, особливу увагу він присвячував фортифікації Причорноморського побережжя та корабельного будівництва. (Відома його допомога в будові 10 суден на Запоріжжі). Коли Москва використала цілий український військовий потенціял і господарські засоби та позбулася небезпеки з боку Туреччини, Польщі й Швеції, то прийшла черга на ліквідацію Вільної України з її автономним устроєм. Замість того Москва нагородила Україну кріпацтвом (1783 р.) та нечуваним економічним визиском.

Російські війська, здобуваючи Чорноморське побережжя, поруч з українським військом, зразу не зуміли забезпечити за собою новий терен. Організаторами перших укріплених, опірних баз і військових колоній були українські козаки, що організували міста і поселення на козацький лад. Про це, між іншим, наглядно свідчить рідке видання „Діяріум" И. Г. Корба (Відень, 1701 р.), де уміщені рисунки і пляни укріплень та міст над Озівським морем, що фігурують, як Civites Cossacorum (Гл. В. Січинський: „Чужинці про Україну", 5-те вид., Авгсбург, 1946).

(Закінчення буде).

ВЖЕ ПОНАД 2,500 ЗГОЛОШЕНИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ НОВОГО ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКОГО ТИЖНЕВИКА „СВОБОДИ” ЧЕКАЮТЬ ЩЕ НА ВАШЕ ЗАМОВЛЕННЯ, ЩОБ ТИЖНЕВИК МІГ ПОЯВЛЯТИСЯ! НЕ ВІДТЯГАЙТЕ З ВИСИЛКОЮ ВАШОГО ЗГОЛОШЕННЯ!

Володимир Барагура

ПРОТИКОМІКСОВА КАМПАНІЯ

В одному американському фільмі, що йде тепер на екранах нюйоркських кінотеатрів, є така сцена: малий хлопець сидить під муром публічної бібліотеки, потонувши увесь у лектурі комікса. Так застає його керівничка бібліотеки. Вона відбирає здивованому вуличникові його лектуру, саджає за стіл у бібліотеці й дає в руки книжку передового американського дитячого письменника. Хлопець з недовір'ям і тривогою оглядає грубезну книгу, в якій текст переважає, а ілюстрації подибуються тільки де-не-де. Але цікавість перемагає — й за хвилину він зовсім поринає в нову лектуру. З того ж дня хлопець став щоденним відвідувачем бібліотеки. Комікси пішли в забуття.

У грудні, минулого року американська преса повідомила, що Державний Законодатний Комітет задумує ввести цензуру на коміксові видання, зокрема ті, що пропаґують злочин. Не відомо, чи ця справа буде позитивно розв'язана, все таки треба підкреслити факт, що й американська публічна опінія й урядові чинники затривожені цією загрозою для морального здоров'я молодого покоління, яку уявляють собою комікси. Реакція йде й індивідуально. Багато культурних американських родин з хвилиною приходу на світ немовлятка, заздалегідь складають дбайливо плян майбутньої лектури дитини під гаслом: „коміксова книжка ніколи не матиме місця в моїй хаті!”

Бо що таке комікси? Це ніщо інше, як спотворена несовісними авторами, ілюстраторами й видавцями образкова дитяча література. Відомо, що в певному віці дитина має великий інтерес до ілюстрацій та ілюстрованої лектури, в якій перевагу має молюнок, а текст виконує тільки допоміжну, пояснюючу ролю й поєднує окремі ілюстрації в одну цілість (порівняй написи в давньому „німому” фільмі). Продуценти коміксів знають добре психологію дитини й використали цей природний гін дитячої психіки для своїх матеріяльних зисків. Психологія знає, що кожний інстинкт людини можна скерувати різно — або спотворити й зробити його шкідливим, або „сублімувати” його, тобто ушляхетнити й спрямувати в русло корисне для індивіда й суспільства. Так само й гін дитини до ілюстрації можна шляхетно заспокоїти в лектурі чи оглядинах мистецько, морально й виховно вартісної образкової лектури, але можна його й спотворити зі шкодою для одиниці й громадянства у безвартісних та морально деструктивних коміксових публікаціях.

Небезпека коміксів ще й у тому, що вони мають усі познаки діяння дурману на людський організм і стають легко психічним налогом. Якийсь громадянин у листі до редакції одного американського часопису наївно-щиро признається, що він є „крейзі” на пункті коміксів, читає їх по 10 денно й через них втратив уже декілька разів роботу!

І коли протикоміксова кампанія починається якраз у країні, що є колискою коміксів, то дивним видасться факт, що наші батьки не тільки потурають, але й сприяють поширенні коміксової пошести серед своєї дітвори. А шириться ця пошесть дуже швидко, бо є видавництва, які продукують по 4 мільйони коміксів в одному накладі. Але в американському суспільстві це улюблена лектура дітей найнижчих суспільних шарів. За те в нас, на жаль, вона поширюється і в домах інтеліґентських родин, в багатьох випадках у людей з вищою освітою, які повинні знати значення вартісної лектури.

Ані один арґумент, які дають наші батьки на своє оправдання щодо коміксів, не витримує критики. Найсильніший і найчастіший, це брак часу займатися дітьми. А комікс так ідеально успокоює їх. Вони годинами сидять тихо, наче б їх не було в хаті. Але пригадаймо тим батькам один факт. На батьківщині сільські матері, щоб успокоїти плач дитини й заставити її спати, напували її виваром із маківок. Діяння було чудодійне. Дитина втихомирювалася негайно й западала в довгий, глибокий сон. Але наслідки? Умове упослідження. А комікс — це вивар із маківки для психіки, моралі й розуму дитини!

Другий арґумент: комікс дешевий. За добру книжку треба дати бодай доляра, а за цю суму цілий десяток коміксів. Правда. Але книжка, це пожива для духа дитини. Дешевий харч не виходить на здоров'я дитині. Йому брак потрібних речовин і вітамін, конечних для росту молодого організму. А зіпсований харч доводить до затроєння й занидіння організму. Надто дешева й безвартісна, а то й шкідлива книжка так само діє на духову структуру дитини.

Інший арґумент — боротьба з коміксами безнадійна. Це тільки сповидно. Треба лише трохи доброї волі й терпеливости. Хай послужить приклад із керівничкою публічної бібліотеки, згаданий на початку статті. Неправильна метода, яку стосує більшість батьків, заборонити дитині комікси. Заборонений овоч найбільше смакує. Треба стосувати позитивну методу — дати дитині добру книжку й навчити любити її. Дитина швидко сама пізнає, що вартісне.

Виступаючи проти коміксів, ми ніяк не поборюємо образкові дитячі видання чи англомовну дитячу літературу. Навпаки, одні й другі нашим дітям потрібні. Але під однією умовою — що вони будуть мистецько, морально та виховно вартісні. А пам'ятаймо, що англомовної дитячої літератури ніяк не можна ідентифікувати з коміксами. Вона дуже багата, різнородна, цікава й розкішно видана, хоч і дорога.

Одначе все таки перше місце ми повинні віддати рідній дитячій лектурі. Бо багато недоліків можна закинути українській дитячій книжці. З винятком одного: вона завжди стояла на належному моральному й виховному рівні.

● **Розширення права ветеранів з Корейської війни** на таких ветеранів, що не їздили до Кореї, а були тільки в активній службі від 27 червня 1950 р., домагається сенатор Джеймс Е. Моррей. Коли б так сталося, тоді бувші вояки мали б подібну допомогу для покінчення шкіл, як це мали ветерани другої світової війни.

Д-р В. Помірко, вет. лікар

ДЕЩО ІЗ ГІГІЄНИ М'ЯСА В АМЕРИЦІ

Нам, новоприбулим до Америки, по довгих роках недоїдання в Европі, хочеться скоро в Америці надолужити і ми купуємо залюбки товщі і м'ясо, а головно свиняче-вепрове, бо воно і найдешевше. Радо теж купуємо всякого роду м'ясні продукти, як консерви і ковбаси. Все те нам чомусь не смакує і ми тоді купуємо европейські вироби або вироби, роблені вдома. Я, як ветеринарний лікар, уважаю за вказане подати до загального відома, а головно новоприбулим, осторогу перед їдженням вепрового м'яса.

Провірка м'яса безріг в Америці дещо відмінна від провірки в Европі. Різниця полягає в тому, що в Америці не провіряють свинячого м'яса, чи є в ньому трихіна.

Трихіна це паразит, округлий і скручений на подобу пружини в годиннику. Коли ми з'їмо кусок м'яса з трихіною, тоді трихіна розвивається в наших тонких кишках і, дозрівши, плодить біля тисячу яєчок-лявр. Ляври розходяться по людському організмі дорогою лімфатичних посудин. Осідається трихіна в м'язнях тіла, а улюблені місця осідку лявр трихіни — це м'язні перепони-діяфраґми, язика, гортанки, жування, а також серце; місцем осідку може бути і центральна нервова система та легені. В цих місцях ляври трихіни дозрівають, оторблюються, відгороджують самі себе, а також людський організм їх тех огороджує. В тих огорожах-капсулях трихіни проживають по кілька років, згодом вапніють та ресорбуються.

Залежно від кількости і місця осідку трихін виступають об'яви захворінь у людей, котрі нераз кінчаються смертю. В Америці виказано на 5303 посмертних секцій у людей аж 855 випадків трихінози, то рівняється 16.1%.

Американці свідомі цього й їдять тільки добре зварене м'ясо і тільки варені м'ясні продукти або м'ясні консерви. В Америці всі вироби з невареного м'яса і сире м'ясо безріг мають в собі загрозу заразити нас трихінами. Найкраща рада не їсти сирого вепрового м'яса і виробів з сирого або напів вудженого м'яса. Купуючи таке м'ясо за тяжко запрацьований гріш, часто купуємо готовий присуд на довгу хворобу, або навіть і смерть. З тої самої причини і Талмуд забороняє жидам взагалі їсти вепрове м'ясо. Це є і перші відомості про трихіну.

Американський уряд, знаючи, що грозить його горожанам і видаючи приписи про провірку м'яса, каже, що провірене м'ясо безріг на різні не охороняє людей від недуги трихінози.

Трихіни не можна знайти голим оком в вепровому м'ясі, тільки мікроскопом. Мікроскоповий огляд м'яса получений з великими коштами і гамував би швидкість продукції. Провірка трихіни лиш зменшує трихінозу у людей, а не усуває її цілковито. Доказом цього Европа, де хоч шукають за трихіною у всіх безрогах після зарізу, то однак на 100 захворінь на трихінозу аж 33% походить із провіреного м'яса. Причина в тому, що до провірки береться куски м'яса тільки із м'язнів перепони-діяфраґми, що є найулюбленішим місцем осідку трихін. М'язні перепони можуть бути вільні від трихін, але в інших м'язнях трихіна може бути.

Тому практичні американці ще в 1906 році занехали цю провірку, а звернули увагу на джерело зарази свиней трихінами. Вони заборонили кормити безроги сирими відпадками з кухонь, а поручили годувати тільки зерном. Крім цього поручили годівельникам безріг безоглядно винищувати щурів, бо стверджено, що безроги, які поїдали щурів та їли сирі кухонні відпадки, мали в своєму м'ясі трихіни. Потім американці поручили м'ясо заморожувати, бо процес замозожування, так як і процес варення, убиває трихіни в м'ясі.

Щодо інших хворіб і захворувань у безріг в Америці та получениями з тим змінами в м'ясі — то провірка м'яса в Америці дуже строга, а оцінка м'яса ще строгіша. Всі хворі безроги й інші домашні тварини в Америці не дорізується, їх не дозволяється різати-вбивати в різні. В Америці не має застосування наша приповідка: „як ніщо не поможе — то дорізати”. Є дуже мало в Америці галапасних недуг у домашніх тварин, не має, приміром, в м'ясі безріг вуґрів-решетини і тому американці не хворіють на солітера.

М'ясо рогатого скоту, як корів, волів, телят, овець і кіз є надзвичайно добре і здорове. В Америці рогатий скот не має туберкульози — сухіт, як це буває в Европі. Відсоток туберкульози худоби доходив там до 35%, а в Америці немає навіть 1%. В Америці є лише дві оцінки для кожного м'яса, „добре” або „не добре”. В продажі в Америці є лиш повновартісне м'ясо, а не має жодних дешевих крамниць, з гіршим сортом м'яса.

Ми стрінули в Америці ще цілу масу м'яса в пушках-консервах. Кожне м'ясо в консерві добре зварене. Процес консервування строго контрольований.

Та сама строга провірка-контроля є і при виробі всіх інших м'ясних продуктів. Всі провірені м'ясні продукти і саме м'ясо є значені в Америці округлою печаткою. На тій печатці є написане „Злучені Держави — перевірено й дозволено”. Є ще на продуктах написи фірм і важний напис „Готове до їжі”. Без напису „готове до їжі”, треба кожний продукт конче варити. Крім дуже великого багатства домашніх тварин і дуже високо розвиненої м'ясної індустрії Америка ще імпортує м'ясо і його продукти.. Увесь імпорт м'яса і м'ясних продуктів також строго контрольований. Експортують американці тільки кінське м'ясо, головно до скандинавських країн і Бельгії. Та на днях викрито в Шікаґо і в стейті Іллиной велику аферу-скандал, а саме несовісні продуценти продали сотки тисяч фунтів кінського м'яса за волове. Знайдено кінське м'ясо в „гамбурґерах” і всякого рода ковбасах. І знову сповнилися слова старої римської пословиці: „Ковбаса — то божеська їда, бо сам бог тільки знає, що є в ковбасі”.

„ВІН НАШ – ВІН НЕ ЇХ”

(Закінчення зі стор. 2).

була несчисленна кількість. Від самої своєї появи виконують Гоголеві твори цю патріотичну місію — кликати українців, як казав Куліш, то пізнання своєї національности. З фактів, що свідчать про успішне виконування ними цієї місії, пребогато. Я обмежуся тут голосами — признаннями двох наших визначних людей, відділених від себе цілими десятиліттями — славного історика Миколи Костомарова й віцепрезидента Української Академії Наук академіка Сергія Єфремова. Ось що каже Костомарів у своїй автобіографії: „У цьому часі (як він був юнаком, ппали мені в руки „Вечорі на хуторі біля Диканьки” й „Тарас Бульба”. Це було ледви чи не перше пробудження того почуття до України, яке дало зовсім новий напрям моїй діяльності. Я читав Гоголя з захопленням і начитатися не міг „Як усе це було так близько мене і я нічого цього не бачив”. думалося мені. Треба це гарненько вистудіювати”. Значно пізніше те саме говорить про себе Єфремов: „Скоро я вивчився грамоти, трапилось мені, малому хлопцеві, прочитати „Вечорі на хуторі біля Диканьки” та „Миргород”. Не переказуватиму своїх тодішніх вражінь, скажу тільки, що після книжки Гоголя вперше я почув себе сином рідної землі, що з „Тараса Бульби” запала мені в душу перша іскра національної свідомости”. (С. Єфремов, Між двома душами. М. Гоголь, Київ 1909, стц 6).

Як сильно захоплювала змальована Гоголем лицарська постать Тараса Бульби не тільки нас, але й чужинців, свідчить той факт, що один німець-колоніст поставив був йому пам'ятник у своїй садибі на Хортиці. Коли так ставляться до Гоголевих творів чужинці, то що ж уже говорити про нас. Невже ми не можемо бути вдячні великому землякові за те, що вивів нас у люди, показав Україну і нам самим і всьому культурному світові. І цей світ у сторіччя смерти Гоголя заговорить про нього всіма мовами, підносячи його великі, вселюдські заслуги. Невже ми не тільки стоятимемо осторонь від цієї всесвітньої хвали, а ще й відрікатимемося від творця, якому так багато завдячуємо.

Я гадаю, що у нас не може і не сміє бути іншого становища, як те, що його займали наші великі люди і яке сформулював у п'ятдесятиліття народження Гоголя М. Грушевський: „Не тільки з огляду на влив, який мали Гоголеві повісті з українськго життя, а і з огляду на українські почуття, ми не маємо ніякої причини викидати його з історії українського руху, розвою української свідомости. І менше всього можна згодитися на те, щоб його протиставляли українському рухові, як щось принципіяльно йому противне. **Він наш, він не їх**”. (Літ. Наук. Вістник 1909, кн. 3).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Святойорданська Товариська Зустріч Станиці УСС в Ню Йорку

В неділю, 20 січня, зійшлися члени Станиці — Ню Йорк на чергову товариську зустріч. За святочно прибраними столами засіла „стара война” в родинній атмосфері до склянки чаю. Станичний Калина, що є й Кошовим всіх станиць в ЗДА, отворив сходини, вітаючи всіх, зокрема представників Головної Ради Братства й Голову от. Гірняка і представників Краєвого Коша, — подав порядок Вечора та попросив до слова М. Заклинського, що виголосив змістову доповідь на тему: „Наші завдання під теперішню хвилю”. Розвиваючи думки в напрямі завдань по лінії ветеранській та громадській, доповідач подав конкретні заходи, яких на його думку треба вжити, щоб належно вив'язатися з покладених на організацію завдань. Велику допоміжню силу вбачає він в продовжуванні розпочатих видань і то не лише малого формату. Лише в той спосіб можна буде помогти передати історії докладно опрацьований стрілецький період боротьби за державність. „Остання сотня УСС”, що живе на території ЗДА, має ще багато чого до сказання, знає ще багато не лиш епізодів поодиноких боїв, походів, подій, якими треба доповнити відомі вже дані, але має дуже цікаві відомості про безпосередні причини, чи умовини, які формували відомі історичні дати. Перейшовши до громадського відтинку, доповідач ще більш підкреслив питання видань, через які одиноко можна мати доступ до української молоді, що виростає в умовинах, що ніяк не можна було передбачити. З черги Купчинський поділився з товариством своїми враженнями з подорожі до Канади та зустрічі із братством Канадійського Коша. В обширній, живій, змістовій та в зразково академічному тоні видержаній дискусії, висвітлено дуже цікаві моменти не тільки ветеранських проблем, зокрема їх тіней, але й проблему „Збруча”. В дискусії брали участь: Купчинський, Калина, Гірняк, Галичин, Мишуга, Ріпецький, Гриневич, Комарницький, Вінтоняк, Зиблікевич, Налисник, Заклинський. Дискусія буде продовжуватися на черговій зустрічі. (р)

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

Річні збори Тов. Запорозька Січ

Річні збори товариства Запорозька Січ, відділ 206 У.Н.Союзу, що відбулися в неділю 20-го січня, були пеерведені зовсім в зміненій атмосфері від минулих часів. З головнішого, були звіти уряду і контролі з діловодства за рік 1951, перебрання проводу новими урядниками на рік 1952, ухвалення резолюцій, які мають входити в життя на користь товариства, відділу і народної справи на 1952 рік, та, в кінці, була товариська забава і буфет з нагоди закінчення старого року та початку нового, з великим почуттям до більшої активної праці.

Із звітів урядників, рік 1951 виявився успішним роком, беручи під увагу, що товариство Січ брало участь у всяких церковних, громадських і народних імпрезах, та заразом обходило свій ювілейний рік. В місяці березні Відділ взяв участь в програмі свята Шевченка. В травні взяв спільну участь в параді народів „Ай ем ен амерікен дей”. 27-го травня товариство Січ, відділ 206, святкувало 40-літній ювілей свого існування. Це було одно з найбільших свят товариства за ввесь час. Свято було відзначене церковними відправами в наших українських церквах у Вунсакет, бенкет в готелі із визначними гостями і бесідниками, як Гол. Предс. У.Н.Союзу, Д. Галичин, Гол. Радний І. Кокольський, заступник губернатора стейту Р. Ай., Мекірнен, посадник міста Вунсакет, Перент, із основників А. Швець і М. Чагарин, та з відповідною мистецькою програмою. В жовтні товариство брало участь в церковному святі набуття площі і будови нової церкви. В листопаді брали спільну участь в програмі Листопадового Свята. Також в листопаді товариство справляло величаву товариську забаву. Треба тут зазначити, що поважні суми гроша прибули з народно-національних свят, їх вислано до Народного Фонду Конґресового Комітету. Також з нагоди річних зборів визначено $25, продовжуючи членство у Конґресовому Комітеті.

Тов. Запорозька Січ нараховує понад 450 членів, а фінанси Тов. в 1951 р., в рубриці прибутків становили $13,022.62, а в рубриці розходів $12,310.36, що в висліді дало $560.45 чистого зиску Т-ва, що з кінцем року мало грошевого мастку $19,627.55.

До нового уряду Т-ва на рік 1952 увійшли: М. Чагарин — голова; його заст. О. Червінський; фін. секр. І. Кокольський; його заст. М. Яцишин; касієр П. Терер; його заст. М. Копернюк; рек. секр. Я. Киндефорський; його заст. Я. Гричух; Контроля: А. Гурняк, Д. Байко, І. Тепер; Мирові Судді: М. Проборівський, Ю. Самбірський, О. Червінський; Опікуни хворих: О. Колісник, Н. Гаврада, І. Стрик; Хоружі: В. Комуніцький, М. Гульовач; Бібліотекар: М. Чагарин; Маршал — Й. Кава.

І. Кокольський

СТИПЕНДІЯ ІМ. ЮЛІЇ ШУСТАКЕВИЧ

Минулої суботи померла в місті Дітройті загально відома і шанована громадянка і артистка — Юлія М. Шустакевич, що була першою головою Союзу Українок Америки. Вшановуючи заслуги Покійної жіноцтво СУА рішило створити Стипендію Ім. Юлії Шустакевич. На Фонд цеї стипендії уже почали напливати пожертви, складені замість вінків на могилу відділами СУА, жінками та приятелями і знайомими Покійної. Дальші пожертви проситься слати на таку адресу:

Scholarship Fund of Julia Shustakewych
c/o Ukrainian National Women's League of America
866 N. 7-th St, Philadelphia 23, Pa

● **Проти висилання робітників на пенсію по скінченім 65 році життя радили на конференції Краєвого Комітету** Старіння в Колумбійському університеті в Ню Йорку. Учасники конференції доводили, що впродовж 30 років в Америці буде 66,000,000 осіб понад сорок років, а 24,000,000 понад 65 років життя. Конференція дораджує застановитися над цими проблемами для зміни пенсійної системи.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО ПИТАННЯ — США, чи ЗДА?

Принципово погоджуючись з шановним І. Вербяним („Свобода” ч. 21), що вираз США (сполучені штати) не цілком вдалий, не можна погодитись, що ЗД (з'єднані Держави) більш відповідний, бо в українця зі словом „держава” виникає поняття про такий суспільно-політичний організм, який диспонує елементами держави, а саме: суверенність, власне військо, власна валюта, власна внутрішня і зовнішня політики, прерогативи представництва в інших державах і т. ін.

Чи мають ці елементи стейти Небраска чи Массачузетс? Ні! То які ж вони держави? А коли складники цілого не мають назви „держава”, то як сама цілість може бути названа ЗД — з'єднання держав?

Далі шановний І. Вербяний дуже легко оперує терміном — „Made in Moskow”. Сам автор зазначає, що московські „штати” — пішли від нім. „Staaten” — чому ж тоді не „Made in Germany”? В англ. мові є слово „barrel” — укр. барило, але ми не можемо сказати, що то „Made in Ukraine” бо корінь слова — тюрко-татарський.

Але вернімось до питання США чи ЗД.

Коли вже ті слова не віддзеркалюють вірно американського „стейти”, то чи не ліпше буде вживати — ОСА (об'єднані стейти Америки), чи врешті — ССА (союз стейтів Америки)?

Скаже дехто, що люди вже звикли до „ЗДА”. Але то нічого. В нашій православній церкві дяк звик співати: „Восхвалю Господа в животі моїм”... Він бідолаха не розуміє, що церк.-слов. слово „в жівотє” і укр. „в животі” (в житті і в череві), то колосальна різниця, між ними нічого немає спільного! Але що ж — звичка!

Теодор Сидоренко

ГРИЦЬ ЗАЗУЛЯ В КАРИКАТУРИСТА.

— Чи довго ти ще будеш мучити?
— Поки не заплатиш Національного Датку!...

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками дванадцяти мільйонового Союзового майна!

У. Н. Фонд дякує Платникам і Жертводавцям

(ЛИСТА ч. 30 — по день 26. Грудня 1951).

КОЛОРАДО:

Денвер: Стефан Пашко $10.

КОННЕКТИКЕТ:

Бріджпорт: Володимир Болонний з тисьменницького прийняття) $25; Мирослав і Дарія Стахів $10.

Колчестер: Яким Заяць $10; Федір Паращук. $2.

Глестонбері: По $10: Осип Бандера, Стефан Чайковський, Микола Лешко, Іван Мізерний, Олександер Пришляк, Марія Смик; $5: Теодор Балко; по $2: Михайло Дзядик, Йосиф Патиняк; $1: І. Саламаха.

Гартфорд: *Відділ УККомітету з листопадового свята $40.*

Лібенон: Петро Шайда $10.

Ню Бритен: Володимир Чубок $10.

Ню Лондон: Іван Лецин $10.

Норвіч: По $10: Петро Хома, Дмитро Галиш, Ксенофонт Гаврилюк, Теодор Лазар, Мирон Техльовець, Юрій Турач, 276 відділ Укр. Робітничого Союзу.

Виллемантик: По $10: Микола Худоба, Стефан Ковалів, Петро Кушнір, Павло Пундій, Юрій Тучкевич, Степан Завойський; $5: Богд. Стельмах; $4: Андрій Федун; по $3: Марія Полюча, Ілько Вічак; по $2: Іван Явірський, Юрій Русин, Григорій Сович; по $1: І. Олійник, Ю. Шова, О. Рудко.

ДЕЛЕВЕР:

Вилмингтон: По $10: Симон Артименко, д-р Орест Павлюк.

ДИСТРИКТ КОЛОМБІЯ:

Вашингтон: По $10: Симон Мелех, Юрій Старосольський.

ІЛЛІНОЙ:

Олтон: Д-р Д. Ярославич $10.

Асторія: Григорій Гармаш $5.

Шікаго: По $10: Евдокія Домашевська, Микола Лешик, Роман Петрощук, Іван Стефанюк.

КЕНЗАС:

Персонс: Д-р Стефан Рубель $10.

МЕРИЛЕНД:

Балтимор: По $10. Климет Бабяк, Михайло Яворський, Антін Кучер, Семен Михайлишин, Марія Мулькевич, Микола Вавриків.

Еджвотер: Йосиф Л. Г. Кулинич $10.

Генритон: д-р Ярослав Хміленський $10.

МАССАЧУЗЕТС:

Бостон: Відділ УККомітету з листопадового свята $29.50. По $10: Дмитро Баран, Антін Берегулько, Станислав Берегулька, Михайло Грищенко.

Савт Гедлі: Микола Околіта $5.

Вебстер: Антін Лемешка $5.

МИШИГЕН:

Дітройт: Михайло Заховаїв $12.

Гемтремк: Гілярій Богай $10.

Пиконміг: І. Заполох $5.

МІННЕСОТА:

Гелловк: Андрій Кирилюк $10.

Міннеаполіс: Л. П. Грицак $20; по $10: Дмитро Іфтевич, Іван Піхар, Антін Загородний.

НЮ ДЖЕРЗІ:

Бейон: Василь Савицький $10; А. Буктований $5.

Кемден: Іван Бодревич $5.

Клифтон: По $10: Дмитро Бутецький, Іван Добко; Іван Нанюк $5.

Елизабет: Михайло Чайківський $10; по $5: Теодор Федун, Богдан Голда, Юрій Кертичак.

Ірвінгтон: По $10: Богдан Дацківський, Антін Гайовський, Ярослав Гайовський, Ольга Любом. Гайовська, Борис Процюк.

Джерзі Сіті: Орест Стецура $15; Петро Лахоцький $10.

Линден: По $10: Богдан Креховецький, Микола Креховецький.

Милвил: Українська Православна Церква Петра й Павла з листопадового свята $25; о. Андрій Рудакевич $5.

Нюарк: Мейс Бюті Сальон (М. Шафранська і П. Хома) $25; по $10: М. Білас, Семен Фецович, Мирон Янюк, Роман Кочержук, Мирон Осадца, Юрій Пітьо, Зеновій Питляр, Іван Пушкар, д-р Люба Стефанівська, Гр. Шпигульський, Теодор Штендера; Конст. Боднарчук $2.

Нотлей: Волод. і Марія Семенина $20.

Пассейк: Павло Мазур $10.

Филипзбург: Михайло Верес $10.

Пайн Біч: І. Котовська $10.

Сингек: Фр. Сурко $5.

Трентон: По $10: Іван Понятишин, Яків Струк.

Вайнленд: Сергій Козачк $10.

Хортон: Никифор Колодяжний $10.

НЮ ЙОРК:

Амстердам: Громадський Комітет Об'єдн. Україн. Організацій $85.32 (в тім із маніфестації 2. грудня $50.16, а з листопадового свята 4. листопаду $35.22, призначені на інвалідів і УПА); по $10: Петро Ведзіш, Витовт Боднар, Матвій Мелешко, Василь Микитюк, Ярослав Римар.

Бронкс: Володимир Копач $10; Волод. Лодзяк $5.

Бруклин: Е. Ярош $15; по $10: Йосиф Гальонка, д-р Олександер Саноцький, д-р Василь Вереш.

Боффало: Михайло Онисько $5.

Когоз: Марія Касіянчук $10.

Дюнкирк: Лев Ломиш $10.

Ню Йорк Сіті: По $25: Василь Цегилик, Петро і Анна Кучма; Мирон Букосмський $12; по $10: Александра Біскупська, Марія Біскупська, Іван Борвич, Лев Биковський, Володимир Хабурська, Петро Дністрян, Василь Гнатів, Роман Гусаковський, Григорій Яремчук, П. Косьмій, Петро Костишин, Александер Піщалко (на 1952 р.), Михайло Солодяк, Ірена Шох, Петро Шох, Василь Винницький; Ст. Шевцюк $5.

Рачестер: Євген Велигорський $5.

Спайонк: Еміль Мільчук $10.

Стетен Айленд: Кирило Мартинюк $10.

Вайнленд: Григорій Кудін $10.

Вотервлит: Стефан Ковальчук $5.

Ютика: Стефан Рожанковський $10.

ОГАЙО:

Кемпбел: Василь Прокопик $1.

Кантон: По $10: Іван Іваницький, Василь Коцюруба, Дмитро Поліщук, Орест Прокоп.

Клівленд: По $25: о. Дмитро Гресько; по $20: Петро Пацул (за 1950 і 1951 рр.); по $10: Микола Арсеній, Теофіль Багрійчук, Маріян Дуб, Володимир Дучинський, Михайло Гурак, Микола Гаврилів, Стефан Глоговський, Михайло Ярема, Григорій Кальницький, Петро Кузняк, Михайло Петрина, Волод. Разумов, Микола Сенета, Теодор Сеняк, Маркіян Стеткевич, Ольга Віжевська, Гнат Воробець, Володимир Ворона, Михайло Вовк, Тамара Жук; по $5: Дмитро Боднар Євген Коссар, Іван Ставничий.

Йонгстави: Братство св. Івана Хрестителя (230 відділ У.Н.Союзу) $25; по $10: Марія Дуб, Андрій Федунечко, Михайло Козловський, Остап Ліфінович, Дмитро Лопушанський, Катерина Остапяк, Константин Остапяк, Микола Панкевич, Григорій Піляк, д-р Роман Стахура, М. Стапай, Іван Стрілка, Михайло Терлецький, Станислав Вишатинський; по $5: Катерина Війовська, Петро Ліщак, Юрій Присташ, Іван Вішка, Микола Винник; у часі листопадового свята зложили: дрібніші датки на Народний Фонд такі громадяни: Павлина Сухар $3; по $2: Іван Байлак, Антін Когут, Іван Кріль, Франко Лошук, Іван Павловський, Олекса Рибалт, Марія Періг, Стефан Терлецький, Стефан Василевич, Карло Зубик; по $1: о. Лев Адамяк, Марія Вазиль, Катерина Війовська, Іван Волотенний, Дмитро Вряць, Стефан Буд, Василь Бульбачинський, Стефан Вурий, Іван Цебрян, Олекса Хитра, Анна Чепак, Микола Чепак, Іван Данильчак, Іван Дубош, Михайло Федьків, Павло Германський, Катерина Гіль, Федір Гаргай, Еміль Гнатів, Роман Горбачевський, Микола Голубець, Іван Іванюк, Василина Іванюк, Марія Юристовська, Катерина Кізло, Михайло Копчик, Іван Корнафель, Теодор Кулинич, Анна Курц, Іван Левицький, Осип Лігінович, Іван Ліщак, Григорій Луць, Стефан Марчишин, Михайло Мартинишин, Катерина Мельник, Михайло Мушинський, Микола Михович, Катерина Михович, Микола Нахим, Михайло Оленич, Микола Панкевич, Василь Павлик, Тадей Петрик, Катерина Підколисько, Василь Поліщук, Ева Преспільська, Дмитро Проць, Андрій Рад, Лука Сенчишак, Дмитро Сенько, Роман Стахура, Микола Стадник, Марія Струк, Марія Сухар, Сергій Шевченко, Микола Штинь, Марія Тарнавська, Андрій Тхорик, Михайло Терлецький, Микола Терлецький, Стефан Терлецький, Дмитро Товарницький, М. Вальковець, Василь Вейгер, Софія Веселовська, Іван Вішка, Василь Войтіховський, Дмитро Войтович, Іван Войчик, Станислав Вишатицький; решто дрібними.

ПЕНСИЛВЕНІЯ:

Бервик: о. д-р Іван Біланич $10.

Честер: Петро Горбаль $10; Ст. Блаховський $1.

Честер Спрингс: Теодор Федишин $10.

Фреквил: Павло Вубая $10.

Несквагоминг: Іванілля Вах $10.

Паолі: Ірена Осідач$5.

Филаделфія: По $10: Михайло Диміцький, Ірина Мащак, Лев Романяк, Іван Рибчук, Василь Посполита, Волод. Пирський, Степан Слободян, Анастазія Теоняк, Орест Загайкевич.

Сивіклі: Теодор Івасик $10.

Шамокин: о. Йосиф Лукасевич $10.

Терентум: Н. Ганяк $10.

Вилкс-Бері: Юрій Мудрак $20 (за 1950 і 1951 рр.); Г. Нагірняк $10.

РОВД АЙЛЕНД:

Павтокет: Филип Бенковський $25; по $10: Т-во ім. Франка (93 відділ УНСоюзу); Укр. Амер. Горожанський Клюб; по $5: о. Іван Олексюк, Михайло Журба; по $1: Константин Вабій, Йосиф Кащишин, Филип Сомок, Стефан Пріска.

Провіденс: Іван Клеманчук $1.

ВІРДЖІНІЯ:

Арлингтон: Омелян Антонович $10.

ВАШИНГТОН:

Темз: Александер Грунов $10.

Мавнт Вернон: Галина Соліма $10.

ВЕСТ ВІРДЖІНІЯ:

Н.Н. $10.

ВИСКАНЗИН:

Константин Мандзенко $10.

UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
P. O. Box 721, Church St. Annex
New York 7, N. Y.

КУТОК МОВИ

НАЙЧАСТІШЕ ВЖИВАНІ МОВНІ ПОМИЛКИ

„Винесено резолюції **в англійській мові"** — подвійна помилка. Можна **„винести книжки в торбі"**, але не **„резолюції в якійсь мові"**.

Правильний зворот: „Ухвалено резолюції англійською мовою".

„Предсідник говорив **в українській мові**. Поправне речення звучатиме так: „Голова говорив українською мовою".

„Він одержав листа, писаного **в українській мові"**. Треба: „Він одержав листа, написаного українською мовою".

Отже я пишу, говорю, розмовляю **українською мовою** (а не **в українській мові**). Говорити можна якоюсь **мовою**, а не „в якійсь мові".

„Уділити абсолюторію уступаючій Управі" — це й чужий українській мові зворот часто чуємо на різних зборах. Це речення в перекладі на українську літературну мову звучатиме так: „Висловити довір'я старій Управі".

Ще кажуть: „він **уступив** зі свого становища". Це чиста нісенітниця, це заперечення найелементарніших законів рідної мови. Уступати можна тільки „в щось". Із чогось можна тільки **„виступати"**. Можна сказати: уступив у калюжу, уступить у хату, уступив у чоботи і т. д. Отже хибний зворот треба замінити українським правильним зворотом: „він звільнився з своєї посади". Зам. „прем'єр уступив" — треба сказати: „прем'єр пішов до димісії, або „прем'єр пішов у відставку".

„Захищають вільний світ перед большевицькою навалою" — прочитали ми недавно в статті одного автора; „захищають перед ким" — це чужий для української мови зворот. По-українському можна сказати тільки: захищають від чого, захищають від... навали. Так само треба казати: боронять **від** ворога, захищають від ворогів, захист від ворога, оборона від ворога. **Перед** вживається в таких сполученнях: він стоїть перед будинком, перед Богом присягаюсь. Це було перед війною, у II. столітті перед Різдвом Христовим.

Але ні в якому разі не можна сказати: це було **перед роком**. Перед у часовому значенні вживається тільки тоді, коли мова мовиться про якусь подію: перед святами, перед весіллям, перед смертю, перед війною, перед революцією і т. ін. Коли ж слово означає часову одиницю (рік, місяць, день, тиждень, століття і т. ін.), тоді прийменник **перед** не можна вживати. Тому по-українському кажуть: це було рік тому, це було місяць тому, два тижні тому і т. д. Ще потворніше звучить: **„з-перед десятьох років"**, треба натомість казати: десять років тому. Отже ніколи не можна вживати **„перед"** у сполученні з словами: рік, день, місяць і т. д.

Дбаймо ж про культуру рідної мови!

П. О.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ТАМАСТОН, КОНН. — Тов. Укр. Січ, від. 421 матиме збори в суботу, 9. лютого в год. 8. ввечорі точно на Проспект вул. Просимо всіх членів прийти на збори. — Т. Михнів, предс.; М. Шипінка, кас. Ю. Вереза, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Збори Тов. „Сокіл", від. 336, відбудуться в неділю, 10. лютого, о год. 1-ій пополудні, в У. Н. Домі. Проситься членів прийти на збори та вирівняти свої вкладки. Подається до відома, що уряд на 1952 рік вибрано в такому складі: Г. Степанек, предс.; С. Постолюк, заст.; Г. Кісіль, фін. секр.; Я. Дзядига, рек. секр.; О. Степанек і Стахура, контр. комісія; М. Лещишин, надз. хворих; Г. Степанек і Курах, делегати до Злуч. Організацій. Рівночасно повідомляється, що місячні збори відбуватимуться кожної другої неділі в місяці.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 155, подає до відома, що місячні збори відбудуться 15. лютого точно о год. 7. ввечорі в галі де звичайно. Проситься всіх членів прибути, тому, бо маємо кілька важних справ до полагодження. — М. Чумер, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Тов. Українська Січ, від. 39, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. лютого, о год. 3-ій попол., в салі Укр. Нар. Дому. Проситься ласкаво всіх членів явитися обовязково на зборах до вирішення важних справ Товариства. — Управа.

ДІТРОЙТ, МИШ. — Бр. св. О. Николая, від. 175 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. лютого, в год. 1-ій пополудні в У. Н. Домі, 4655 Мартін. Проситься всіх членів прийти на час, а так само просимо новоприбулих громадян прийти і вписатись до Бр. і до У. Н. Союзу. — С. Пелех, предс.; В. Білінський, кас.; В. Вартош, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Повідомляється членів Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 176, що **річний мітинг** відбудеться в неділю, 10. лютого, о год. 2. пополудні, в церковній галі, 9205 **Авальон Еве.** На ті збори мають обовязково явитися всі члени, бо є важні справи до полагодження. Буде також вибір уряду на 1952 рік. — І. Шатинський, предс.; П. Бабяк, секр.

КЛІВЛЕНД, О. — Місячні збори Бр. св. Василія Великого, від. 364, відбудуться в неділю, 10. лютого, о 2-гій год. пополудні, в Народнім Домі, 3161 Е. 93. вул. Вибраний уряд на 1952 рік: Г. Кукіз, предс.; Й. Стойка, рек. секр.; С. Крефт, кас.; Е. Білецький, фін. секр.; контроля: Й. Красно, Й. Небожук, П. Данилевич; до членкць А. Бурко. Маємо ще кілька календарів і просимо їх розкупити. — Уряд.

ДІТРОЙТ, МИШ. — Тов. Запорозька Січ, від. 75, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. лютого, о год. 2-ій пополудні, в У. Н. Домі, 4655 Мартин вул. Проситься тих членів, що залягають з вкладками, прийти на збори та вирівняти свої залеглости, щоб опісля не було запізно. — Заряд Тов.

ДІТРОЙТ, МИШ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє членів, що наші збори відбудуться в неділю, 10. лютого, о год. 1-ій попол., в У. А. О. під ч. 2965 Карпендер вул. Просимо членів про Вашу присутність. — П. Андрушків, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Бр. св. Юрія, відділ 379 повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. лютого, в Союзовім домі, 845 North Western Ave., в год. 12-ій вполудне. Проситься всіх членів прийти на збори і вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Г. Вобик, предс.; Н. Сенчишак, кас.; М. Семків, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 367, відбудуться в неділю, 10. лютого в церковній галі в 1:30 год. пополудні. Проситься всіх членів прибути на збори, бо маємо вибрати працівників до Тов. Балю. — М. Сорохтей, предс.; М. Мельник, кас.; В. Попович, секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Повідомляється членів Вр. св. Ап. Петра й Павла, від. 338, що місячні збори відбудуться в неділю, 10. лютого, в год. 1:30 пополудні, в Українській Галі на 2-ій вулиці, 213 Скунмекер Евеню. Проситься всіх членів прийти і заплатити вкладки. — П. Янковський, предс.; Й. Кудлик, кас.; М. Куць, секр.

● **Залишив у банку майже пів мільйона в окремій скринці** відлюдок, якого похоронили в жовтні м. р. на цвинтарі для бідних у Ню Йорку. Банковий директор знав його під іменим Гері Чапін Смит і пояснив, що це колишній фінансовий геній.

● **Канадські сімнадцятирічні п'ятернята Діонни** приїхали в гості до дворічних четвернят Гарґрів в Ст. Пол, у стейті Міннесота. Зустріч відбулася в приявності 30 осіб, хоч на дворі зібралися дві тисячі людей, щоб приглянутися дев'ятьом дівчатам.

● **Хлопці з Ню Бронсвік, Н. Дж., підклали каміння на рейки** 9 січня перед потягом, що ним їхав британський прем'єр Винстон Черчил. Залізнича служба відсунула каміння в час. Хлопці призналися в суді, що зробили це для забавки, бо люблять дивитися, як „скачуть іскри". Суд поставив їх під нагляд.

● **Алджер Гісс вимагає відновлення судової розправи** для себе, заявляючи, що він має нові докази на свою невинність. Він відсиджує п'ятирічну кару за кривоприсягу, що нею заперечив, наче б він був у змові з комуністичними шпигами, коли працював як дорадник в департаменті стейту.

● **Шахтар Ліо Смит упав з висоти 1,1120 стіп** у шахті залізної руди в Восека, Миш. Він виконував направку в ведрі, що ним вивозать руду. Очевидно, погиб.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

ГЕНРІЙ ЗВОЛІНСЬКИЙ, член Тов. Просьвіти, від. 312 УНСоюзу, в Савт Плейнфілд, Н. Дж., помер 28. січня 1952 в шпиталі Рузвелт, Меточен, Н. Дж. Походив з села Охримівці, пов. Збараж. Оставив в смутку жену Йосифіну, сина Йосифа і синову, дочку Яніну, замужну Кіско і зятя та два внуки. Похорон відбувся в четвер, 31. січня з Укр. Прав. Церкви So Plainfield. Нехай земля буде йому легкою.

Ю. Шарик, секр

В роковини смерти

БЛ. П. СПИРИДОНА ЧЕРКАСЕНКА,

письменника, поета і драматурга, відбудеться в Укр. Правосл. Церкві св. Ап. Петра і Павла в Йонгставн, Огайо, дня 9. лютого 1952, о год. 9:30 рано

ЗАУПОКІЙНА СЛ. БОЖА З ПАНАХИДОЮ

на котру запрошує українське громадянство — РОДИНА.

ТАРЗАН, ч. 2764. Виклик з трону.

„Коли я розглядався після того, як Волф був убитий", — говорив Хірам — „я натрапив на оцю сторожу, яка мене привела назад".

„Тим, що ти пробував украсти їх діямант" — сказав гостро Тарзан, — „ти дав їм причину думати, що ми прийшли сюди в цій цілі".

„Слідячи тебе" — продовжав він — саме тоді, коли ти думав, що я сплю, я міг відчинити двері. Тепер я піду пошукати дівчат".

„Той, що називається Тарзан" — сказав сторож — „піде з нами. Тіра, королева Гесі,-Герів, бажає собі розмови з ним".